

הארון ההולך לפני המחנה; דברי משה במסע הארון ובחנייתו (במדבר פרק י', פסוקים לג-לה)

פסוק לג: וַיִּסְעוּ מֵהָרֹדֶד דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים...

שמחה גדולה ממלאת את בני ישראל כשמתחילים את מסעם הראשון. ייתכן ויש הרבה חששות מהדרך, אך בכל רגע של חולשה הסתכלו קדימה אל ארון ברית ד', וממנו שאבו אמונה וכוחות מחודשים להמשך הדרך במדבר הצחיח (עיין רש"ר הירש).

חז"ל התקשו, שפסוק זה סותר את תחילת ספר דברים, שם נאמר שזהו מהלך 11 יום, ואילו אצלנו כתוב רק 3 ימים? ומתרצים (ספרי זוטא פרק י' פסוק לג):

"...אלא מלמד שהילכו באותו היום כדרך שהיו מהלכין בשלשת ימים... היה ר' שמעון אומר בוא וראה חיבתה של א"י כמה היא חביבה... ישראל... כשהיו קרובים לא"י היו רגליהם נושאות אותן ואומרים אל לאלו אל לאלו אנחנו נכנסין לא"י ומתים מיד אין לנו כדאי שאנו נכנסין אל המקום אשר נשבע יי"י לאבותינו לתת לנו:"

מתוך אהבה וחיבה גדולה לארץ-ישראל, היו ישראל הולכים בקצב מהיר ביותר, כדי להגיע למקום הקדוש, לארץ המובטחת.

מבט לתלמיד:

נדגיש לתלמידים את האהבה והתשוקה הגדולה של אבותינו להסתופף בקדושת ארץ ישראל.

אפשר להוסיף תיאור נרחב יותר, של זוג אנשים שמדברים ביניהם כמה הם כבר רוצים להרגיש את אוויר ארץ-ישראל שממחים, ואיך הרגלים רצות מאליהן והם לא מרגישים את הקושי, מחיבת הארץ.

פסוקים לג-לד: "...וַאֲרוֹן בְּרִית ד' נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה: וַעֲנַן ד' עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנֶסֶעָם מִן הַמַּחֲנֶה:"

הקב"ה בעצמו, מחפש את מקום החניה הטוב ביותר בשביל ישראל, ולא נותן לאחד השליחים לעשות כן. וכפי שמחדד האלשיך הקדוש:

"...הורה דרך מלכו של עולם, שאינו כמלך בשר ודם שעבדיו מקדימים לתור לו מנוחה. אך הוא יתברך השוכן בארון, מקדים דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה:"

כמו"כ ד' אוהב את ישראל ושומר עליהם בדרך מכל פגע רע, כדברי הספורנו:

"באותם הג' ימים שהלכו באותן ג' מסעות דרך המדבר הגדול והנורא היה הארון נוסע לפניהם להבטיח הדרך מן הנחשים והעקרבים וזולתם".

נדבר עם התלמידים על אהבת ד' הגדולה לעמו, בהנהגתו המיוחדת את עם ישראל.

הערה למורה: במסכת שבת (קטז. ובתוס' שם) ובתנחומא נדרשת נסיעה זו של ישראל לגנאי, שברחו כתינוק הבורח מביה"ס, והכלי-יקר מרחיב בעניין זה. מומלץ שלא נחשוף את הילדים בשלב זה של לימודם לקו פרשני שדורש את ישראל לגנאי.

פסוק לה: וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ד' וַיַּפְּצוּ אֲבִיבֶיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֶיךָ מִפְּנֶיךָ:

ודאי התלמידים ישאלו מה ענין נון הפוכה.

רצוי שלא להביא לילדים את הפירוש שתפקיד הנון להפריד בין פורענות לפורענות, כיוון שאין הכרח לדרוש את ישראל לגנאי בהליכת ג' ימים.

אפשר להביא את הסברם של ר' חיים פלטיאל ושל בעל הטורים, שזה מסמל את רצון ד' להעבירם מיד את הירדן שרחבו נ' אמה, אך בגלל חטאם הם הלכו לאחור (ולכן הנון הפוכה).

נעורר את התלמידים לכך שמשה לא מתפלל 'שיפוצו אויבנו וינוסו משנאינו', אלא מכנה את אויבי ושונאי ישראל כאויבי ושונאי ד'.

חז"ל דרשו בפסוק זה עקרון חשוב (ספרי במדבר פד, ד"ה וינוסו משנאיך):

"וינוסו משנאיך, וכי יש שונאים לפני מי שאמר והיה העולם אלא מגיד הכותב שכל מי ששונא את ישראל כאלו שונא את מי שאמר והיה העולם".

מי שמנסה לפגוע בעם ישראל, בעצם מנסה להילחם בקב"ה. ממילא ברור שאין לאף אומה סיכוי לנצח את ישראל, וד' שומר עליהם כאילו זו מלחמה נגדו.

אך מודע זה כך?

ניתן לומר, ששנאת הגויים אותנו נובעת מייחודנו, מהיותנו עם ה'. וכמו שנאמר (דברים, יד ב): "ובך בחר ד' להיות לו לעם סגולה מכל העמים". אילו היינו כמותם - לא היו מתנכלים לנו ופוגעים בנו. כל הרדיפה אותנו היא בגלל הייחוד שלנו. על כן, הנקמה - מבחינת האמת - נקמת ה' היא.

ישראל מופיעים את הקב"ה בעולם. על הפסוק "ואתם עדי נאם ה' ואני אל"י¹ מובא במדרש²: "תני ר' שמעון בן יוחי: אם אתם עדי נאם ה', אני אל, ואם אין אתם עדיי כביכול אין אני ה'".

ולכן משה פונה לקב"ה 'קומה ד' 'והילחם באויבים, כי אם חלילה יצליחו לפגוע בעם ישראל – יהיה זה חילול שמך.

פסוק לו: וּבִגְנוּחַ יֹאמֶר שׁוּבָה ד' רַבּוֹת אֱלֹפֵי יִשְׂרָאֵל:

בעלי התוס' (חזקוני, דעת זקנים) מסבירים שזו הייתה בעצם תפילת הדרך של בני במדבר. התפילה הייתה שישבו בשלום כל רבבות ואלפי ישראל, ולא יחסר אף אחד.

¹ ישעיהו פרק מג, יב.

² פסיקתא דרב כהנא יב. ד"ה: אנכי הגדתי.